

((مرضیه سعیدیپور))

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی

اجتماع یادگیری

اشاره

مقدمه

در ادبیات پژوهشی، اولین اشاره‌ها به اجتماع یادگیری در کارهای نظریه‌پرداز آموزشی، **الکساندر مایکل جان** دیده شد. کارهای نظریه‌پردازان سازمانی چون **پیتر سنگ** (۱۹۹۰) که به محیط‌های کاری چون یک سازمان یادگیرنده می‌نگریست، در معرفی اجتماع یادگیری تأثیرگذار بود.

پریس (۲۰۰۰) اجتماع یادگیری را در فرایند یادگیری، گروهی از افراد معرفی می‌کند که در محیطی مجازی با یکدیگر تعامل دارند، با فناوری مورد پشتیبانی قرار می‌گیرند و به وسیلهٔ هنجارها و ختم‌های هدایت می‌شوند. اجتماع یادگیری به گروهی از افراد گفته می‌شود که از طریق ارتباطات مبتنی بر فناوری و غیرفناوری با هم ارتباط دارند و در فعالیت‌های «یادگیرنده محور» برای ایجاد دانش، به صورت فعال مشارکت دارند تا دانش خود را به منظور دستیابی به هدف‌های یادگیری به اشتراک بگذارند (لول و پرسی‌چیت، ۲۰۰۰).

لاو و ونگر (۱۹۹۱) نشانهٔ یک اجتماع یادگیری خوب را تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی یادگیرندگان می‌دانند. به کارگیری بهترین منابع اطلاعاتی و رسانه‌های ارتباطی در تشکیل اجتماع یادگیری، می‌تواند

ابزارهای جدید ارتباطی و ظرفیت‌های بسیاری که این ابزارها در حمایت از فرایند یاددهی - یادگیری دارند، باعث انقلابی در این عرصه شده‌اند. پیدایش اینترنت و شبکهٔ جهانی وب، روش دیگری تحت عنوان آموزش الکترونیکی، مضاف بر آموزش حضوری، پیش روی مسئولان تعلیم و تربیت قرار داده است. آموزش الکترونیکی با وجود استقبال از آن و امتیازات خاص خود نسبت به آموزش حضوری، با مشکلاتی هم روبه‌روست. یکی از این مشکلات که بسیاری از متخصصان آموزشی را هم نگران کرده، ناتوانی محیط‌های یادگیری برخط (آنلاین) در به وجود آوردن تعاملات گوناگون بین یادگیرندگان، و نبودن محیط مساعد برای مشارکت‌های اجتماعی است. بی‌توجهی به مفهوم حضور اجتماعی و تعامل اجتماعی در این فضا باعث شده است که یادگیرندگان، در این محیط‌ها، نسبت به محیط‌های حضوری، کمتر امکان مشارکت داشته باشند و با پایین آمدن میزان درگیری، یادگیرندگان در سطوح بالای شناختی و عاطفی، نسبت به کیفیت کل فضای یادگیری احساس نگرانی کنند و دورهٔ یادگیری را قبل از اتمام دوره ترک گویند.

در راستای حل این مشکل، متخصصان حوزهٔ یادگیری، هنگام برنامه‌ریزی فضاهای یادگیری مجازی، از مفهوم «اجتماع یادگیری»^۱ برای طراحی فضای یادگیری مشارکتی در حوزهٔ آموزش الکترونیکی صحبت کرده‌اند. امروزه به دلیل فراگیر شدن شبکه‌های اجتماعی، پهلوپهلو بین افراد جوان، علاقهٔ قابل ملاحظه‌ای در مورد قابلیت‌های این شبکه‌ها در یادگیری به وجود آمده است. زیرا مبنای سایت‌های شبکه‌های اجتماعی بر مفهوم شبکهٔ اجتماعی است. یعنی با به کارگیری فناوری‌های شبکه، افرادی که از علاقه‌ها و دغدغه‌های مشترکی دربارهٔ یک موضوع برخوردارند، می‌توانند با میانجیگری مربی گرد هم آیند، تا ضمن به اشتراک گذاری دانش و ارزش‌های خود، بر مشکل نبود مشارکت‌های اجتماعی آموزش مجازی فائق آیند.

کلیدواژه‌ها: آموزش الکترونیکی، اجتماع یادگیری

روان‌شناختی و جامعه‌شناختی، و همکاری فکری و مشارکتی فرد و گروه است. فرایند یاددهی - یادگیری در بهترین حالت خود نوعی مشارکت است که حس تعلق و مقبولیت در گروهی دارای علاقه‌های مشترک را در بردارد. اجتماع یادگیری می‌تواند در برطرف کردن احساس فزاینده قطع‌شدگی، انزوا، حواس‌پرتی و کمبود توجه شخصی مؤثر باشد که خود این موضوع بر جذابیت و ماندگاری یادگیرندگان در محیط یادگیری تأثیر می‌گذارد.

نتیجه‌گیری

طراح اجتماع یادگیری، به منظور دستیابی به یک اجتماع یادگیری پویا، نیاز دارد در طراحی اجتماعات یادگیری، به نوع نگاه خود دقت کند. یعنی اگر نگاه او به یادگیری الکترونیکی صرفاً در حد ابزار باشد، او بیشتر در مشابه دیدن تعاملات و مشارکت‌های این فضا با محیط سنتی می‌کوشد. در حالی که اگر طراح، نظام آموزش الکترونیکی را بپذیرد، سعی خواهد کرد بحث تعاملات و مشارکت‌ها را به گونه‌ای متفاوت از محیط‌های سنتی ببیند که البته این نگاه صحیح‌تر است. زیرا اجتماع یادگیری در محیط‌های مجازی، آگاهانه‌تر از محیط‌های حضوری، برای به اشتراک‌گذاری دانش افراد و یاد گرفتن از حضور و تعامل با یکدیگر ایجاد می‌شوند. طراح اجتماع یادگیری باید به این موضوع توجه کند که مشارکت در اجتماعات یادگیری را تحت‌الشعاع مشارکت‌ها در محیط‌های فیزیکی یا مشابه آن‌ها قرار ندهد.

پی‌نوشت

1. Learning Community

منابع

۱. گریسون، دی آر، اندرسون، تری (۱۳۸۳). *یادگیری الکترونیکی در قرن ۲۱*. ترجمه محمد عطاران. مؤسسه توسعه فناوری آموزشی (زمان انتشار اثر به زبان اصلی ۲۰۰۳). تهران.
2. Holder, L. S. (2013). **Incorporating learning community into an instructional design model**. A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy in Capella University. Available at: www.proquest.com.
3. Kerka, S. (1996). **Distance learning, the Internet, and the World Wide Web**. ERIC Digest, ERIC Document Reproduction Service No. ED 395-214.
4. Lave, J. & Wenger, E. (1991). **Situated learning: Legitimate peripheral participation**. Cambridge, UK: Cambridge University Press. Leadership vol. 47. No. 4 PDF.
5. Lowell, N. & Persichitte, K. (2000). **A virtual ropes course: creating online community**. Journal of asynchronous learning networks. 4(2). Pp. 67-88.
6. Preece, J. (2000). **Online communities: Designing usability, supporting sociability**. Journal of Interacting with Computers, 12, 63-77.

علاوه بر تسریع روند دستیابی به هدف‌های گروه، روی رضایتمندی و ماندگاری افرادی که در دوره‌های یادگیری شرکت می‌کنند، تأثیر بسزایی داشته باشد. اعضای اجتماع یادگیری ابتدا بیشتر به رد و بدل کردن اطلاعات بین یکدیگر تمایل دارند. در حالی که اگر نیازهای عاطفی و اجتماعی افراد در آن فضا توسط اعضا جواب داده شود، زمینه برای ارتباطات بین‌فردی فراهم می‌آید و به پشتیبانی عاطفی و اجتماعی از یکدیگر خواهند پرداخت.

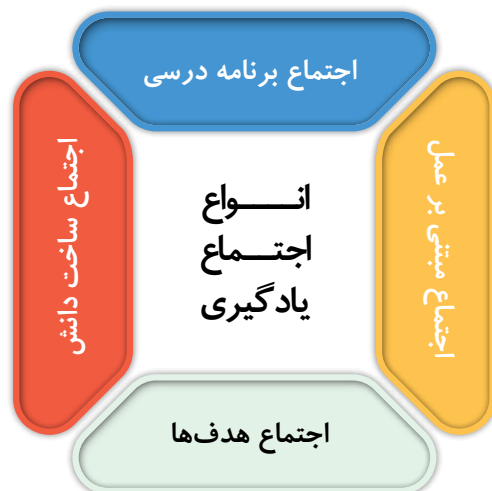
انواع اجتماع یادگیری

اجتماع ساختن دانش: اجتماعی است که به منظور کارهای فکری و شناختی ایجاد می‌شود. این اجتماع حول افرادی شکل می‌گیرد که به موضوعی خاص علاقه دارند، تعهدی مشترک برای در اختیار هم گذاشتن منابع و تجربه‌های خود دارند، و از یکدیگر برای فهم بهتر موضوع‌ها حمایت می‌کنند.

اجتماع برنامه درسی: این اجتماعات برای حمایت از موضوع‌های برنامه درسی ایجاد می‌شوند. افراد حاضر در آن‌ها از رشته‌های گوناگونی هستند که واحد مشابهی را با یکدیگر می‌گذرانند.

اجتماع مبتنی بر عمل: فرض تشکیل چنین اجتماعی آن است که افراد می‌دانند، در حوزه خاصی نیازی ویژه دارند و در راستای آن با هم وارد ارتباط می‌شوند، منابع و مسائل خود را به اشتراک می‌گذارند و این ارتباط مداوم به مرور زمان یادگیری مشترک را به وجود خواهد آورد.

اجتماع هدف‌ها: از آنجا که خاستگاه شکل‌گیری اجتماع مجازی کارهای تجاری و اقتصادی بوده است، این نوع اجتماع زیرمجموعه اجتماع مبتنی بر عمل است. به موازات پیشرفت این اجتماع‌ها، بنگاه‌هایی اقتصادی هم از این افراد حمایت‌های مالی به عمل می‌آورند.

اهمیت یک اجتماع یادگیری

گریسون و آندرسون (۲۰۰۳) در مورد اهمیت اجتماع یادگیری چنین می‌نویسند: اجتماع لازمه تمامی ابعاد زندگی است، حاصل ترکیب